

A VEREKEDŐS

Ő az, akitől nem lehet élni ! Verekszik, ordítózik, rüg, felborítja mások játékeit, követ hajigál, a legnagyobb hidegben lekapja a másik sapkáját, s messze hajítja, bele a sárba. Ha szidjuk, vitatkozik, bizonygatja igazát, esetleg bögni kezd - azt is iszonyatos hangerőn! Mindent megpróbálunk, hogy keresztényi türelemmel alakítsuk a jóra, szelídítsük, meggyőzzük, ... de nem és nem, és képes és a képünkbe vigyorog: szemmel láthatóan azt gondolja, vagy még ki is mondja (!), szinte nyelvet öltve ránk - úgyse mersz pofon vágni! S ott állunk legyőzve: tényleg nem merjük, vagy ha mégis - ki tudna számot adni arról, hány titkos „legyintés” csattan országszerte mosdók mélyén, öltözőkben, eldugott zugokban? De még ez is az Ő győzelme, hisz Ő is és a felnőtt is tudja, hogy **tényleg** nem merete megtenni, csak mások szeme elől elrejtve, s már szinte nem is nevelési célzattal, hanem elsősorban azért, hogy végre kiadja mérgét, hogy meg ne fulladjon, fel ne robbanjon, HOGY KIBÍRJA!!!

Szeretem a gyerekeket? HÁT EZT aztán nem tudom - pedig mindent megpróbáltam!!!

S áll felnőtt és gyerek EGYMÁSSAL SZEMBEN, egyik sem tud szabadulni béklyóitól, nem tudják megtenni a lépést egymás felé, sőt inkább egyre mélyül a szakadék, egyre mérgesedik a helyzet. („HA ,ROSSZ EMBERNEK’ BÉLYEGZÜNK VALAKIT, EZZELBEISMERJÜK, HOGYKÉPTELENEKVAGYUNKÉPÍTŐ MÓDON ELINTÉZNI VELE A NÉZETELTÉRÉSEINKET” Daniel Dana)

Róla kell írnom először, egyrészt mert ő a legégetőbb probléma mindenhol! Tönkreteszi, szétzilálja az egész csoport életét, beletapos legünnepibb perceinkbe, kikezdi idegeinket, tönkretesz mindent. Ritka kivétel ma az a csoport, ahol nincs legalább egy ilyen gyerek, de néha több is - egyre többen

vannak! E probléma fölött kell úrrá lennünk legelőször ahhoz, hogy csoportunkban normális légkör alakulhasson ki, hogy ne az ő fegyelmezése hassa át életünket három éven át. Másrészt azért kell erről írnom, mert engem, mint pedagógust, „ezeknek a gyerekeknek találtak ki”. Eleinte nem is tudatosodott bennem, hogy bármi különleges is lenne abban, hogy a hozzám kerülő „ilyen” gyerekek 3-4 hét alatt lecsendesednek, sőt sokszor a közösség legbuzgóbb, legtevékenyebb szereplőivé válnak, s általában valami nagyon mély, a többieknél erősebb köteléssel kötődnek hozzám. Számomra természetes volt, hogy 2-3 hetet elsősorban arra kell fordítanom, hogy őt megregulázzam - már csak saját kényelmem érdekében is: csak nem fogom magamat három évig idegesíteni?

Aztán kezdtem észrevenni, hogy ez nem is olyan természetes: mentorként országszerte sok-sok óvodában jártam, s csodálkozva azt láttam, hogy ezek a gyerekek hosszantartóan megmérgezik egy-egy csoport életét. Aztán úgy hozta az élet, hogy heti 2-3 bemutatót is tartottam éveken át, s utána a megbeszéléseken mindig elhangzott a kérdés: „Válogatjátok a gyerekeket? Olyan jók!” (S hitetlenkedve hallgatták a választ: ebben a csoportban halmozottan található a problémás gyerekek! Ha a főnököm hivat, akkor az esetek egy részében az irodában egy síró anyukát találok, aki épp kiöntötte szívét, elmesélte élete bánatát: gyermeke viselt dolgait, hogy mit mondtak rá már a bölcsődében, hogy három óvodába járt már, de ...

Ilyenkor a főnök esdeklőn rám néz : vállalod? Persze. Valahol neki is élni kell!) Mikor ezt elmeséltem, szinte mindig az volt a következő kérdés: „De ma hiányzott, ugye?” (Nem, ő az a magas, barna kisfiú, kockás nadrágban, aki olyan boldogan segített mindenben. Négy hete jár ide. S mellette még X, Y, Z, ők régebbiek, de ilyen és ilyen problémákkal.) S rögtön

a reakció: „Hogy csináltad?” Én meg csak hümmögtem, s nem tudtam rekonstruálni a folyamatot, nem tudtam választ adni. Néhányan persze csendben mosolyogtak, s magukban azt gondolták, hogy persze, „idomítva lettek” a gyerekek a bemutatóra.

De nem, egyrészt heti 2-3 rendszeres bemutatóra már nem lehet idomítani, ez már napi életté szelídül, ebből nem lehet tartósan „kirakatot” csinálni, másrészt éppen az ilyen gyereket végképp nem lehet beidomítani, ő biztos hogy a legrosszabbkor fog kitörni, még ha igyekszik is. Itt tényleg csak az segít, ha a helyzet tartósan normalizálódik.

De tényleg, hogyan is csináltam? Kezdték kínossá válni, hogy csak hümmögni tudok, hát végig kellett gondolnom, rendszerezni, pontokba foglalni, „elmondhatóvá tenni” az alig elmondhatót, amit addig ösztöneimre hallgatva csináltam viszonylag jól. (Utólag, sok év távlatából be kell vallanom, sokkal jobb pedagógus lettem ettől a töprengéstől, egyszerűbben, gyorsabban, „technikából” tudtam a későbbiekben cselekedni, ami csúnya szónak tűnik mindaddig, amíg a szívünket is bele nem tesszük!)

Először is elgondolkoztam azon, hogy milyen élete is van egy ilyen gyereknek?

Általában otthon ugyanúgy gondot okoz legalább az egyik (!) szülőnek, mint nekünk. (Általában az anya igyekszik védeni, de ez a kapcsolat sem felhőtlen!) Nincs jóban a felnőttekkel, de az őt körülvevő gyerekekkel sem: elhúzódnak tőle, nem fogadják be, esetleg titkon még bosszantják is, stb. ...

Tulajdonképpen egyetlen egyszer sem próbáltam meg beleélni magamat abba a lelkiállapotba, amit ahhoz éreznem kéne, hogy belerúgjak valakibe. Nem igazán tudtam elképzelni, de azt láttam, hogy ez valami szörnyű lehet. Éreztem, hogy ez a lelkiállapot állandósulva egy gyerekben (hiszen mindig kész

a harcra!) sokkal szörnyűbb és károsítóbb felé, mint az a kár, ami abban a gyermekben pillanatnyilag keletkezik, akibe belerúg.

Hogyan is igyekszünk őt jóra nevelni? Először is gyereket verni, lelkén erőszakot elkövetni, fejlődését féktelen haragunkkal visszavetni nem szabad - tudjuk!

Mi marad hát - a szép szó meggyőző ereje, egy-egy büntetés, jutalom. Igyekszünk is ezekkel élni: a legnagyobb gazemberség esetén is türelmesen elmagyarázni a gyereknek, mekkora kárt tett, kispajtasát hogy megsértette, ejnye-ejnye (a gyereknek, aki mindeközben általában tajtékszik, bög). De telik múlik a nap, gyerekünk elkövet ezt-azt, a többiek is nyüzsögnek, mi fáradunk - s egyre kevésbé bírjuk türelmes szóval őt, még uralkodunk ugyan magunkon, de a szemünk már villámokat szór, s egyre ingerlékenyebbek leszünk. Aztán betelik a pohár - ennél rosszabbakat is csinált ugyan már a gyerek, de most aztán már nem bírjuk tovább, ki így, ki úgy, de méregbe gurul. S egyszer csak állnak szemben: a felnőtt és a gyerek, két ellenfél!

A gyerek, aki saját 3-7 éves élettapasztalatával, 100-120 cm-ével, 10-20 kilójával áll szemben a felnőttel, s ugyan szeretné, hogy tőle szeretetet, megértést, de elsősorban védelmet kapjon mindennel szemben - még önmagával szemben is, hogy a felnőtt mint jóságos hatalom terüljön el élete egén. S mit lát: egy nagy darab, vörös fejű embert, aki felett neki, a gyereknek van hatalma, hiszen előbb-utóbb ki tudja hozni a sodrából, a felnőtt nem tud védekezni. Elvárják tőle, a gyerektől, hogy jó legyen - de a „jó” fogalma számára behatárolhatatlan: hiába fürkészi a jó és a rossz határait, a felnőttek hol így reagálnak, hol úgy. Akkor haragszanak igazán, amikor mindenből elégük van, nem akkor, amikor a gyerek a legnagyobb gazemberséget követi el. Ráadásul a felnőttek büntetnek: büntetésképpen (!) melléjük kell ülni, az ő kezüket kell fogni a sorban, hogy

nehogy rosszalkodni tudjunk! (Belegondoltunk-e valaha, hogy büntetéseink legjava tulajdonképpen rosszra fordított jutalom? Hisz a legkedvesebb, legmeghittebb gesztusnak kéne lenni a kézfogásnak, vagy annak, ha egymás mellett ülve összebújunk, sutyorgunk!) De büntetésként - megint felemássá válik a titkos üzenet: összemosódik újra a jó és a rossz.

Mindenki tanulta pszichológiából, hogy a kicsi gyerek érzelmi lény, érzelmekre tud érzelmekkel reagálni, s eleinte csak a nagy különbségeket érzékeli, aztán tanulja a finomabb árnyalatokat, míg végül rezdülésünkre is tud reagálni.

Tehát: meg kell tanulnunk haragunk egyértelmű, de elfogadható kifejezését, - s ugyanúgy fokozott örömünk kifejezését is! Az azonos hangon, minimális érzelmi kilengésekkel közvetített világban nincs ugyan gyermeket sanyargató harag, de az egekbe repítő, melengető, átölelő, boldogító szeretet sem fér bele!

Nem szégyellem: én tudatosan, hideg megfontolással lesben állok az ilyen gyereknél, mint pók a hálójában. S ha azután beleesik: körbefonom, gúzsba kötöm, „megcsócsálom”, s aztán új alakban adom vissza a létnek: új kispók lesz belőle, aki egyéniség, aki önálló életbe kezd majd, saját örömeikkel, bánatokkal.

Vagyis: tényleg lesben állok! 2-3 hétig ez a gyerek áll tudatom középpontjában. Minden rezdülését minden pillanatban nyomon követem, akkor is, ha éppen mással foglalkozom. Mindenki - az ő, saját, és a csoport - érdekében.

Élnünk kell, s mindannyiunk idegrendszerének védelmében, s a közös örömök reményében - lehetőleg nyugodtan! Tehát: lesben állok, s igyekszem nem csak részt venni a folyamatokban, hanem irányítani azokat. A legtöbb konfliktus esetén a saját indulatunkon kell először úrrá lenni, hogy

a gyerekeknek jó megoldást tudjunk kínálni! Minden felnőtt általában indulatból cselekszik körülötte, nekünk okosan megfontoltnak kell lennünk! Tehát:

1. Kivárom, amíg a gyerek tényleg disznóságot csinál: szándékosan felrúg, elront, verekszik, stb. ... Ez esetben bármit csinálok éppen, azonnal félbehagyom, s rögtön reagálok - félreérthetetlenül haragszom: a hangommal, a szememmel, a testemmel, az arckifejezésemmel, s büntetek is: dehogy ültetem magam mellé, dehogy fogom kézen, sőt: „tűnj el a szemem elől”, menj a szoba másik végébe, hogy ne is lássalak, vagy állj a sor végére, hogy minél messzebb legyél tőlem! (szeparációs büntetés) Minden üzenet egyértelmű, az elutasítás teljes: amit most tettél, az itt, nálunk tilos! De vajon érti-e a gyerek, hogy az elutasítás ennek a tettnek szól, s nem őt utálják itt ennyire? Biztos nem! Ha ennyiben maradnánk, akkor ez csak egy lenne a sok megerősítés közül, hogy ő egy rossz gyerek, de még mindig nem tudna semmit arról, hogy miért, és főleg, hogy hogyan legyen jó? (Mindig kétkedve néznek rám az óvónők, egy-egy előadáson, amikor azt mondom, hogy ezek a gyerekek nem tudják, mikor jók! Pedig ha belegondolunk: rosszaságaikra így-úgy általában reagálnak a felnőttek, ez nagyjából tudatosul, azon pillanataiban viszont, mikor elmélyül kicsit valamiben, megcsinál valamit, stb. ... vagyis amikor éppen jó, akkor a felnőttek nem reagálnak: örülnek a pillanatnyilag beállt csendnek, annak, hogy „végre nyugtunk van”, s nem akarják megtörni a pillanat varázsát: így a gyerek a normális életet úgy éli meg, mint két rosszság közötti szünetet, s fogalma nincs arról, hogy ez volt itt a „jóság” pillanata. Ez, ami akkora közömbösséget vált ki mindenkiből? Ebben aztán semmi érdekes nincs! A „jóság” ködös távolba vészett, általa elképzelhetetlen, rendkívüli, elérhetetlen cselekedetnek tűnik. Hogy az ember akkor „jó”, amikor „csak úgy” van, él? Érthetetlen!

2. Ezért nagyon fontos, hogy egyrészt meggyőzzük: nem őt személyében, hanem az általa elkövetett cselekedetet ítéljük el! Ehhez pedig az kell, hogy „jósága” minden pillanatát tudatosítsuk benne! Vegyük körül jóérzésekkel, szeretessük meg vele a jóságot! (Újra: érzelmi lény!) S továbbra is álljunk lesben! A nagy „letolás”, és nyílt elutasítást nagyon gyorsan, mindenképpen egy órán belül (!!!) kövesse egy hasonlóan heves elfogadó, megerősítő „aktus” !! Valószínűleg nem fog kiemelkedően jó cselekedetet elkövetni, de esetleg nem csinál mást, mint kicsit megszeppenne az előző „nagy jelenettől” csendben elszöszmötöl valahol, s éppen nem követ el semmi rosszat, akkor ismét bármit csinállok, azonnal abbahagyom, s rögtön reagálok - a azonnal jutalmazok: félreérthetetlenül a hangommal, a szememmel, a t...mel, az arckifejezésemmel, stb. ... Teljes lényemmel elfogadom, és befogadom.

(„Most gyere ide! Látod, ilyenkor imádlak, amikor... ezt és ezt csinálod... és átölelem, és csókot lehelek a homlokára, és neki ajándékozom magamat: te ülhetsz mellém, te foghatod a kezemet, egyáltalán légy a közelemben, és szeressük egymást!! De teljesen adjuk oda magunkat: ne csak megfogjuk a kezét, és már mással törődünk! A jóérzés csak akkor teljes, ha pár percig valóban egybefonódhatunk: ha a testi érintés mellett szemünket is reá fordítjuk, s legalább 1-2 percig csak vele törődünk, vele beszélgetünk s szemmel láthatóan örülünk, hogy milyen aranyos volt most! (Ne tévesszen meg bennünket az sem, ha a gyerek tétován elhúzódik örömradatunk elől, ez csak annyit jelent, hogy eddigi életében nem ehhez volt szokva! De hogy erre vágyik, az biztos, mint ahogy mindannyian erre a feltétel nélküli, elfogadó odafordulásra vágyunk egész életünkben - gyerekként és felnőttként is ezt várjuk szüleinktől, ezt várjuk a szerelemtől, a gyerekeinktől, sőt azt szeretnénk, ha halálos ágyunkon is lenne valaki, aki meleg szeretettel fogja a kezünket!) Ne higgyük el tehát,

hogy ő ezt nem igényli - de aki pedagógus , az észreveszi a gyerek szemén, testtartásán, stb. ... hogy minek örül igazán - egy simogatásnak, de az ölelés már elriasztja, hogy ha mellénk ülhet, s felnőtt módra elbeszélgetünk, vagy éppen boldog, ha hozzánk bújhat - s igyekezzünk, hogy lehetőleg az ő igénye szerint tegyük boldoggá! Ilyenkor, az „első nagy összeborulás” alkalmával feltétlenül, józanul megbeszélem vele, hogy: „Az előbb nagyon mérges voltam rád, nagyon haragudtam, hogy belerúgtál X-be! „ Szövetséget kötünk: „Nagyon utálok haragudni! Veled sem veszekszem szívesen! Ha valami gond van, inkább szólj, még mielőtt verekedni kezdenél, és én szívesen segítek!” Megint ügyeljünk rá: egész lényünk, a hangunk, a szemünk, a testünk, az arcunk, stb. ... tükrözze ennek a szerződésnek a komolyságát. Fogjunk rá felnöttesen kezét is, s aztán mi tartsuk be tűzön vízen át - ő még nem lesz rá képes, de segítsük! Így: Tudnunk kell, hogy ez csak az első, nagy összeecsapás volt! Nagy valószínűséggel még aznap követi majd néhány kisebb, s az elkövetkező napok sem lesznek még csendesek. De: tapasztalatom szerint „a nagy harag” című nagyjelenetet a legmegátalkodottabb beste kölkök esetében is maximum 2-3-szor kell előadni, az esetek nagy többségében elég csak utalni rá! Hiszen már csak játék az egész: a határok biztos bemérése a tét! Tegyük egyszerűvé ezt a határt: gyakorlatilag egy dolog tilos - másokat tettetleg, vagy szóban bántalmazni! Minden más - alku tárgya, megbeszélhető, elintézhető. Ha mi tényleg folyamatosan figyelünk még egy ideig, akkor már meg tudjuk előzni a kitöréseket. Látjuk, hogy készül valami, s elég kedvesen (!) odaszólni: „Mi baj? Szívesen segítek!” Erre csak kétféleképpen tud reagálni. Vagy azt mondja: „semmi, semmi” - s valóban már nincs is gond, vagy már jön is, mondja, mondja, s akkor tényleg álljunk mellé - ez nem jelenti azt, hogy neki adjunk igazat minden vitás

esetben, de ezt is kedvesen, értelmesen mondjuk meg neki (és ilyenkor lehet vele értelmesen beszélni, hisz még nem került teljesen „felhúzott állapotba”) és javasoljunk megoldást, vagy segítsük a megoldásban! Legjobb, ha ő választhat a megoldási lehetőségek közül, - lényeg az, hogy kísérjük végig minduntalan a megnyugvásig. Így aztán 2-4 hét alatt képes a gyerek legyűrni azt a tapasztalati tényt, hogy olyan helyre csöppent, ahol tilos verekedni (de ez már annyira nem is hiányzik), egyébként nem is olyan rossz hely ez!

Ugyanakkor - felnőtt ésszel - tudnunk kell, hogy a gyerekekben évek óta tartósan halmozódó feszültségek a fenti eljárástól nem tűnnek el, sőt csökkenni is csak minimálisan fognak - maximum az új környezet okozta sokk szűnik kicsit! Ismét a mi feladatunk, - nem a feszültségek megszüntetése, hiszen az lehetetlen! - hanem a jó irányba fordításuk, a felhalmozott, kitörésre mindig kész energia hasznosítása! Kelljen tehát állandóan nyüzsögnie - ne csak eltűrjük felfokozott élettempóját- hanem éljünk vele, mindannyiunk üdvére! Halmozzuk el feladatokkal: kelljen kivinnie, behoznia, elraknia, elővennie, a gyámoltalant elkísérnie, a legnehezebbet felemelnie, stb., stb. ... végnélkül. Kihaszználjuk? Agyondolgoztatjuk? Nem hagyjuk játszani? Nem! Boldoggá tesszük! Végre csupa olyat csinálhat, amiért elismerés jár - felnőttől, gyerektől egyaránt - s közben nyüzsöghet, kiélheti mozgásvágyát, lefoglalja energiáit. De: megint nekünk kell tudnunk előre, hogy eleinte sok kárt tehet! Egyrészt mert buzgalma ugyan egekig ér, a világról felhalmozott ismeretei viszont általában korosztálya szintjén aluliak - hiszen eddig mindenki megbízhatatlanként kezelte, tehát a megbízatások teljesítésében kevéssé tett szert jártasságra! Másrészt mert csillapíthatatlan ügybuzgalma általában némi (vagy jelentős) túlmozgással is együtt jár: mozdulatai hevesek, nem képes azok fékezésére. (Így ő lesz az, aki mindenkinek ugrik, hogy

vizet öntsön, de felugráskor felborul a széke, aztán mikor megragadja a kancsót, kilöttyen a víz, majd mikor önteni kezd, felborul a pohár!) Tehát nekünk kell okosnak és felkészültnek lennünk, eleinte olyan dolgokat rábízni, amihez nagy mozgásokra van szükség, odafigyelni arra, hogyan oldja meg a feladatokat, megtanítani arra, hogyan hozza helyre, ha mégis elvétett valamit. ((Megmaradva a vízöntős példánál - ahol eleve nem nagymozgásról van szó! - már a székelboruláskor jó, ha megállítjuk, s mielőtt bármi máshoz nyúlna, állítsa helyre! Ezzel megelőzzük, hogy az események „felpörgessék” - a hibáktól egyre idegesebb, s ezáltal egyre kapkodóbb legyen - lehetőleg eközben érjünk mellé (esetleg megnyugtatóan tegyük a vállára a kezünket) mosolyogva, nyugodt hangon (esetleg kezét meg is fogva), tevékenység közben mondjuk végig, mikor mire vigyázzon, s ha mégis melléömlik, rezzenéstelenül, a dolgot természetesnek véve irányítsuk törülörongyért, s tanítsuk meg, hogy azt hogyan használja! Ami a legfontosabb: a végén örüljünk együtt vele, hogy a feladatot megoldotta!)) Miközben minden lehetőséget megragadunk arra, hogy energiáit kiélje, levezesse, egyre inkább lehetőséget kell biztosítanunk arra, hogy megtanulja fékezni magát! Itt most nem elsősorban verekedésre gondolok - az majd csak következmény lesz! - hanem egyszerűen mozgásában. (Figyeljük meg: futóversenynél ezek a gyerekek „felkenődnek” a célként kijelölt falra, nem tudnak lefékezni előtte, nekirohannak. „Szobor” játéknál ők azok akik mindig tovább mozognak, nem tudják hirtelen leállítani magukat, stb.)

A legtöbb testneveléseken alkalmazott játékban a fő cél az, hogy ki ér oda először, ki a leggyorsabb, stb. ... Ugyanakkor rengeteg olyan játék van, ami a mozgás hirtelen lefékezésére ad alkalmat - így az előbb említett „szobor” játék, a hirtelen irányváltoztatáson alapuló fogójátékok, tapsra karikába

ugrás, stb. ...Figyeljünk oda, hogy a kétféle fejlesztőértékű játékból tudatosan felváltva válogassunk! Szerencsére egyre elfogadottabb és elterjedtebb a különböző egyensúlyozó eszközök használata az óvodákban (AYRES terápiai eszközök, nagy labdák, stb. ...), de még mindig sok helyen ezek bekerülnek a tornaszobába (ahol van), vagy a szertárba, s csak egy-egy testnevelés foglalkozás keretén belül használják a gyerekek - így egy-egy gyerek hetente 1-2 perc ideig! Holott hatásukat igazán akkor fejtik ki, ha bevisszük azokat a terembe, s a gyerekek együtt élnek velük! Egy füles labdán sem kell folyamatos örült tempóban pattogni, lehet rajta székként ülni, s miközben tulajdonképpen mással van elfoglalva a gyerek, mégis állandó mozgásban van: billeg, rugózik rajta, s folyamatosan fékezi is a mozgását - hiszen mindig visszafogja magát azon a ponton, ahol már lebillenne a labdáról! Így - tudatosodás nélkül - folyamatosan fejlődik, idegrendszeri kapcsolatai rendeződnek, (Sőt, testtarása is jobb lesz!) Néhány hónap múlva azt vesszük majd észre, hogy nem borul fel a pohár, ha felé nyúl, nem dől ki a víz, ha festeni kezd, nem dől le a vár, ha beszáll az építésbe!!! (Persze ezek az eszközök nem olcsóak, sőt! Általában egy óvodába csak 1-1 kerülhet belőlük az áruk miatt. Ilyenkor is jobb megoldás azonban a tornaszertárnál az, hogyha csoportról-csoportra adjuk, s mindenütt huzamosabb ideig használjuk, mondjuk havonta kerüljön tovább - hatását csak így tudja kifejteni! Egy-egy foglalkozáshoz így is begyűjthető, csak el kell kérni erre a kis időre!) Kihaszználhatjuk a holt tereket is: kolléganőim az öltözőt rendezték be kis tornaszobának, ahol a gyerekek szabadon mozoghatnak, mikor eredeti céljára nem használják a helyiséget! Az eddig leírt módon viszonylag gyorsan (hetek leforgása alatt) alapvetően megváltozik a durva, verekedő, rombológyerek viselkedése. Tudnunk kell azonban, hogy csak (?) tüneti kezelést alkalmaztunk, a

helytelen viselkedést kiváltó okok ezzel még nem szűntek meg! Hiszen mindig ott áll a háttérben a család, amely a gyerek életének meghatározó közege! Huszonhárom éve - mint annyian mások - én is „világmegváltó” szándékkal léptem ki a Képző kapuján, s lettem óvónő (egy igazán nem könnyű környezetben: hiszen az országosan elhíresült Mátyás tér - Rákóczi tér tartozott az óvodánk körzetébe, tehát az élet sűrűjébe cseppentem!) Húsz évi csoportban végzett munka után már úgy gondolom, (hogy igazam van-e, vagy csak én voltam tehetetlen???), a világot mégsem lehet megváltani - de vallom, hiszem és hirdetem, hogy jobbra tenni igenis lehet!!! Bár látom és bőrömön tapasztalom, hogy ez a világ ma nem jobb, sőt! - mégis, szűk környezetünkben tehetünk valami kicsit azért, hogy közérzetünk és a körülöttünk élők közérzete jobb lehessen! A gyermeki agresszió okait például legtöbbször nem áll hatalmunkban megszüntetni - hiszen ott áll a háttérben a szülő, aki önző, vagy valamilyen formában maga is szerencsétlen, aki esetleg csak sodródik az életben, s gyötrelmeit alkohollal oldja, stb. ... Annyit azonban tehetünk, hogy úgy alakítjuk az óvodai szűkebb környezetünket, hogy a gyerek legalább itt érezze jól magát, itt tudjon megnyugodni, s kibontakozni. Abban már csak reménykedhetünk, hogy egy másfajta megoldási utat megtanítva, ez nem tűnik el majd nyomtalanul, később előjön a gyerek „tudatalattijából”, s egy picit segít majd abban, hogy felnőtt életét - legalább részben - tudja majd tudatosan másként irányítani. Nem a felnőttek nevelésére képezték bennünket, nem is feladatunk - mégis döbbenet az az állapot az esetek előtt, amikor a már szilárdnak hitt, megalapozott óvodai viselkedés nap mint nap szemem előtt bomlik az öltözőben atomjaira, s tűnik el abban a pillanatban, ahogy a szülő megérkezik a gyerekéért. A nap közben tevékeny, jó kedélyű gyerek nem egy esetben azonnal visítani, rúgni, káromkodni kezd, rohangál, ordít. Ilyenkor

már sokszor sem jelenlétünk, sem szavunk nem számít - az elsődleges szocializációs „tér” válik érvényessé, uralkodóvá. Meg kell próbálnunk persze tenni ellene, s sok szülőben találunk hálás és - lehetőségeihez mérten - együttműködésre kész partnerre, de tudnunk kell, hogy igazi kompetenciánk azért mégis elsősorban az óvoda falain belülre terjed, komoly családterápiára nem vállalkozhatunk, ha módunk van rá, akkor ehhez külső szakember segítségét kell közvetítenünk! Visszatérve eredeti témánkhoz: az óvodai közegben lassan megnyugodó, magára találó, addig agresszív gyerek és óvónője között nagyon gyakran igen szoros kötődés jön létre. Természetes ez, hiszen - céljainknak megfelelően- ilyen úton sok pozitív érzelmet szabadítunk fel (!) a gyerekekben, amelyek mind - mind személyünkhöz kötődnek. Bennünk is erős érzelmek uralkodnak: hiszen „általunk” vált a gyerek olyanná amilyen! Ez a szoros kötődés természetes, helyén való és nagyon jó is - kell, hogy tartósan megmaradjon az óvodai élet egészében. Ezzel párhuzamosan azonban egyre inkább segítenünk kell a gyereket abban, hogy a csoportba, a gyerekek közé is szervesen integrálódni tudjon! Ezzel előkészítjük, hogy viselkedése - rólunk „leválva” is - más körülmények között, más közegben is „működni tudjon”, s majdan iskolába kerülve ne kezdődjön minden előlről. Ez nagyon hosszú folyamat, tudatos, kitartó, mindig odafigyelő nevelői munkát igényel, ezért jó, ha az ilyen gyerek már kicsiként a „kezünk közé” kerül. Általában ha csak nagycsoportra „helyrehozás végett” kerül a csoportunkba, akkor erre a hosszú „utómunkálatra” nincs már idő, munkánk eredménye még nagyon személyünkhöz kötődik, s iskolába kerülve a bajok kiújulnak! A közösségbe integrálás folyamatáról bővebben a közösségi nevelést taglaló fejezetben fogok kitérni, de annyit itt is leszögeznék, hogy ennek legfontosabb mozzanata az, hogy találjunk egy olyan momentumot a csoport életében,

amelyben ez a gyerek a legjobb, a legügyesebb - legjobb, ha valamit egyedül ő tud a csoportban, s a többieknek ez ügyben hozzá kell fordulniuk! Ez néha egyszerű - ő tud cipőt kötni, hozzá küldjük a gyerekeket, vagy erős, s ő tud segíteni felemelni dolgokat, vagy ügyes, s szívesen mászik fel a felső polcon található dolgokért; vagy szívesen gyámolít másokat, stb. ... stb. Egyszerű dolgokra gondoljunk, ami mégis szükséges a napi élethez, s amiben mintaként, első emberként, a közösség fontos elemeként szerepelhet a gyerek a saját szemében is, és a többiek szemében is (Önbizalom - bizalom kiépítése) Sosem felejttem el Gábort, aki megtanította a csoportot sakkozni, vagy Zolit(aki minden óvónők rémeként lépett a csoportba: egy kocsma udvarán késelések és az élet szennye között nődögélve szinte vademberként került közénk! 3 évesen nem csak neveletlen, vad és érdektelen volt, hanem lelke mélyéig ellenséges is mindenkivel szemben, aki nem cigány!) Zoli esetében másfél évig (!!!) kerestünk - már-már elkeseredetten **valamit**, amiben mintaként állítható a többiek elé, mígnem végre megtaláltuk, amit kerestünk! Apukájától kétkéményű hajót tanult hajtogatni- s lám, ezt még én sem tudtam! Mindannyiunknak ő taníthatta meg! Ezentúl ő lett a „fő hajtogató” - vele silabizáltuk ki (mint avatott szakértővel) a gyorsan beszerzett origami könyvek ábráit, a többieknek pedig már ő adta tovább a tudást! Mondanom sem kell, hogy hosszú időre általunk is nagyra becsült és preferált tevékenység lett a hajtogatás, s aki ebben ügyes volt, az nagy megbecsülésnek örvendett. Ajándékokat és teremdszeket is hirtelen ezzel a technikával **kellett** készítenünk!

A fentieken kívül MEG KELL TANÍTANUNK - hangsúlyozom, tanítanunk - ezeket a gyerekeket a konfliktusok megoldására. A továbbiakban erről lesz szó, részletesen kitérek erre a problémára. Azért nem részletezem itt külön, mert a konfliktusmegoldásra a legtöbb gyereknek nincs

stratégiája - és valljuk be, nekünk, felnőtteknek se, hiszen még a gyerekekkel szemben fennálló konfliktusokat sem tudjuk okosan rendezni, hát még egymás közt...! Tehát a későbbiekben erről szóló minden írás vonatkozik ezekre a gyerekekre is!